

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. x. De laterib[us] potestatu[m] quoru[m] necessitas exple[n]da est:
malicia exp[ro]me[n]da.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

quos questores & pmetarienses et rerū priuatarū comites esse predixim⁹. Hec enī omnia ad satietatē reficiēda sunt: & hanc ex necessitate & vsu habita ratione personarū oportet interpretari. Si enī auidi⁹ reficiātur et minus digerāt generant morbos aut incurabiles/aut difficiles. Impossibile siquidē est quēq̄ iustitiaz et pecuniā sequi: aut enī vni istorū quilibet adherebit/ & alterū cōtemnet: aut torquebit altero melioris experts. Avaro namq̄ (teste sapiētia) nihil scelestius/ & nihil iniquius q̄ amare pecuniā. Hac enī aiām suā venalē habet/ & in vita proiecit itima sua. Et forte ideo crates corporis costarūq̄ soliditatem/ & extreme cutis clastrū/ natura diligentissima parēs circūposuit intestinis/ quo aduersus oēm exteriorē violētiam fierent tutiora/ & eis qd̄ necesse est ministrat: nec vnq̄ sine salutis sue dispēdio exteriorib⁹ exponitur. Oportet autē in re publica hāc nature opificis seruari imaginē/ & his necessariorum copiam de publico ministrari.

Eccī. x.

De lateribus potestātū: quorū necessitas explenda est/ malicia reprimenda.

Caplm. X.

Sed & in laterib⁹ his scz qui principibus debent assistere/ hec nature formula seruāda est. Cōstat enī quia a cōiuctu mores formātur. Qui tangit picē inquinatur ab ea. Vnaq̄ contacta liuorē ducit ab vna. Nec domi illorū iustitiā esse credas/ aut veritatē/ aut pietatem apud quos vides omnia esse venalia. Christ⁹ ipse exclusus est: & si pulsat ad hostiū nō aperit ei. Fugiunt & fugāt gratiā/ qui omnia ad precium/ & gratis faciunt nihil. Si preces porrigende sunt/ si causa examināda/ si executioni mādanda sentētia/ si p̄ficiēda cautio: omnia nūmus agit: veritas ceca est: pietas manca. Dū quātum quisq̄ sua nūmorū seruat in archa/ tantū habet & fidei/ cōtemnere fulmina pauper creditur atq̄ deos diis & innocentibus ipsis. Qui corruptior moribus: & corrupētior muneribus apud istos beator est. Si principū manus euaseris: grandis tibi restat via arda & ardua. Anteq̄ tortores extremos fugias sudādū est tibi. Ecce instrumēta tua cōficit collus. Si enī salutare licuerit p̄ magno reputa. Si cedulā nō attuleris frustra accedes. Si autē attuleris inutilis est: nec acquiescet vt man⁹ nobilis vitio mēbrane degeneret. Quid multa? Suā necesse est cōparari: cū nec opera nec calam⁹/ aut sepiole/ aut nigre lolliginis succus tibi cōstet ineptus. Sed & ipsas sillabas & apices: nisi eū tibi propiciū feceris/ sic distorquebit: tot tibi verborū ponet tendiculas vt p̄ pace

Eccī. xii.

Excoriatiōes
familiarū/ cu
rialiū/ r̄ modi.

Vox. 01
Polícratíci de Curialiū nugis.

bella/pro quiete litigiū/amici instrumento videatur inscribere
Si cingulū forte tibi venustius fuerit: si incisoriū apti⁹: si quid in
minuta supellectili decentius/rebus eius cōnumera: nisi tibi pi⁹
re velis operā & impensam. Aut enī precibus extorquebi⁹: aut
eas liberalitate preuenies. Tandē pilleū qualecūq; sit asportabit
amicus in memoriā tui. Iam a collo disgrederis. Sed tibi ignis
purgatori⁹ imminet. Superest vegēto quē multa sollicitabis in
stantia: & magno artificio/gestus/pca & munerū/ vt te clauso
labello respiciat. Tunc de singulis verbis: in consiliū itur/delibe
rationi p̄scribitur tempus: & apices singuli ponūtur in statera.
Nisi enim p̄mulleris occurret tibi nō fideliter rei geste cōcepta
series/aut stilus incultus oberit: aut a publica forma notariū vel
scrinarii diuertens benignitas: aut negligētia iuris: & aliquis
semper nodus pecunia vindice indigebit. Vt vero minimū le
dat/longa expectatione torqueberis: dū differtur qd negari nō
potest. Experto crede: in manus eorū milies incidi: & vt aliqd
de fabulis mutuemur. Portitor immītis caron qui nemini pep
cit vnq; istis longe clementior est. Stipe siquidē vel triente solet
esse contentus. At isti asses integros sibi multiplicari iubēt. S;̄
quid est q̄ apud curiales omnia queror esse venalia: cū ea etiam
que nō sunt/ rerū. s. priuationes/ venalitiō cōstat esse obnoxias?
Non opus non sermo gratuitus est/ non tacetur nisi ad p̄ciū. Si
lentiū nāq; res venalis est. Hoc forte a demosthene acceperūt q
cum aristodumū auctorem fabularū interrogasset quantū mer
cedis vt ageret accepisset/ & responderetur ei talentū. At ego
(inqt) demosthenes plus accepi vt tacerē. Causidicorū siquidē
est lingua dānifica: nisi eam (vt dici solet) fumibus argenteis vi
cias. Nec vnū (nisi forte potentissimus sit) pficit illaqueare mu
neribus: quia in quo vnus tibi conciliatur gratia/ aliorū iuidia
concitatur/ sibi nāq; p̄reptū arbitranē qd aliis erogatur. Hoc autē
a maximis pertrāsit ad minimos/ qui nisi mulceātur obsequiis
& reficiantur muneribus/ sibi fieri iniuriam suspicantur. Maxi
ma queq; domus seruis est plena superbis: & eadez cupidis ple
na est & auaris. Illi tamen perniciosius nocēt inter omēs curie
nugatores/ qui sub pretextu libertatis & honestatis/ miserie so
lent ineptias colorare: qui nitidiores incedunt: qui splendidius
epulantur: qui propriam ad mensam sepius extraneos cōpellūt
accedere Humaniores domi/ foris benigniores: affabiliore in
sermone/ liberiores in sententiis: in proximorum cultu munifi
ci: & omnium virtutum imitatione preclari. Vt enim ait ethis

Causidico: si
perfidia.

Iuuenalis.

cus: totius iniustitie nulla est capitalior q̄ eorum qui cum maxi-
me decipiunt: id agunt vt boni viri esse videantur. His utiq̄ &
virtutis vmbra licentiam facit/ & vnde vix oportuerat sperari
veniam/ gloriam assequuntur. Possunt impune plurima extor-
quere qui paruo non possunt: immo non dignantur esse conten-
ti. Notum quidem est & generale prouerbiū: quia seruiet et̄
num qui paruo nesciet vti. Ne tamen cum his me bellum inex-
orabile gerere putes/ munera curiales licenter accipiant: dū nō
extorqueant impudenter. Pudor autem abiicitur: simul ad exa-
ctiones ventum est. Verbum (inquit) verecundum supplici ac
submissa voce dicendum/ rogo/ nec gratis tulit: qui cuq̄ rogaret
accepit. Bis enim emit: qui rogat. Ad rei nāq̄ vel spei preciaz
verecundiam vendidit: munus vero iuste reprehensionis nō ha-
bet notam: quod deuotio liberalitatis obtulit: non improbitas
deprecantis extorsit. Ita tamen vt iniquorum munera non acce-
pet cum ingrati hominis sit votis non fouere beneficiū/ & im-
piū pro muneribus iustificare (dicente domino) sit iniquum.
Vtiq̄ beneficium accipere est vendere libertatem: & dedecēs
est seruos esse/ qui debent aliis imperare. Veruntamen & caus-
se ratio habenda est & persone/ vt nec a turpi/ ne turpiter acci-
piatur: quod ex loco & tempore & modo latius oportet inquiri.
Nā plerūq̄ a manu: plerūq̄ a causa: a tempore interdū: interdū
a loco: vel modo/ splendent munera: vel sordescunt. At impro-
bitas curialium eo vsq̄ innotuit/ vt de testimonio cōscientie: de
venustate morum: de odore opinionis: de sinceritate cause: de
torrente eloquentie: nisi precio interueniente/ quis frustra confi-
dat. Ipse licet venias musis comitatus omere. Si nihil attuleris
ibis omere foras. Non modo leones & tigrides: eloquentie be-
neficio lenisse dictus est orpheus/ sed apud ipsuz ditem vox dul-
cior perorauit/ canemq̄ tricipitem exorauit causa fauorabilior:
vt admissam semel euridicen contra morem inferorum liceret
educere. Tu vero licet orpheus sis aut arion vel ille qui solo te-
studinis sono saxa (vt dicit̄) emolliuit: nichil apud curiales effi-
cies: nisi plumbea eorum corda aureo vel argenteo malleo va-
nitatis vel cupiditatis incude emollias. Indementiam cerberi
omnes abhorret. ego me credo vidisse hostiarios cerbero durio-
res. Apud inferos tamen cerberus vnus est. Quot sunt diuer-
tacula curialiū tot cerberi sūt. A triēses quoq̄ cerberos sustiebis:
totāq̄ familiam que semp/ aut mordet: aut latrat. Omnes vero
quotquot sunt in vno medicos audiere dicētes. Dū dolet: accipe

Tullius de ofe
fi. no. in cle. de
hereti. ad fi.

Curiales qñ
licite accipiūt
et qñ illicite.

Esaiē. v.

De hoc fit mē-
tio supra lib. j.
ca. vj.

Facturi etiam / si sibi expedire crediderint vt doleat quod sanū est. In vno tamen eos piissimos esse miraberis q̄ querelas libēter audiunt / fouent humiliorum causas / & eo vsq; patrocinātur afflictis: dum exhauriant loculos pleniorum. Nam quocūq; modo causa procedat / hoc semper agitur / vt loculi impleantur: & si auaricia nequeat satari. Quisquis in istorum manus incidit si penitens inuenitur: opinor hec tormenta ei sufficere posse ad veniam. Nihil adeo graue est quod hic expiari nō possit. Quid enim miserius est q̄ superbis assidere liminibus: pretergredientium tolerare fastum / & contemptibilem calcari contēptu: perferre molestias excussorum / & ab indignis queis indigna perferre? Socrates cum eum alcipiades interrogaret quare xantippem vxorem admodū morosam iurgiosam / & que die noctuq; muliebribus scatebat molestiis / domo non abigeret inquit. Cū talem domi perpetior insuesco & exercior / vt ceterorum quoq; foris petulantiam & iniuriam facilius ferā. Veteri celebraf p̄ uerbio quia vacue manus / temeraria petitio est: & profecto importunus precator est / qui dandas res ad verba cōfidit. vtrobiq; enim scilicet apud curiales & medicos obtinet. Pro solis verbis mōtanis vtimur herbis. Pro caris rebus pigmentis & speciebus. Inter alios tamen benigniores sunt qui minimum licet possint fere omnes p̄ni sunt ad nocendum: q̄ cuius longe facilius est q̄ prodesse. Exerceant ergo nundinas suas / loculos alienos exhauriant: faciant suos: possideant pecunias quantum possūt: montibus aurū exequent / nec ament aliquem: nec amentur ab vllō. Sint admirationi ignotis / dum domesticis sunt odio vel cōtēptui. Tale aliquid in veterum romanorum scriptis iuenies. Cū publius cineus grecinus / aut si alio potius dicitur noīe / argueretur ab amicis q̄ vxorem formosam / castā & nobilem repudiaret: respondit & hic foccus quē cernitis / nouus elegans: & inspectoribus oibus placens est: sed nemo scit preter me solū vbi me premat. Legitur in libro numerorū: q̄ cū madianitis fornicans israel / indignationē dñi puocauerit donec sinees zambri filium salu cū sucuba madianitide educto ense transuerberauerit: & in occasu nocētum quieuit ira dei. Factus est ergo sermo domini ad moysen dicens. Tolle amctos principes populi: & suspende eos contra solē in patibulis. Peccauerat quidem populus / & fornicatio principum non exprimitur. rapi tamen precipiuntur p̄ncipes ad patibulum: & in pena eorū / quies delinquēti populo reparatur: eo q̄ ex negligentia presidentiū sepiissime prouenit ex

Socrati rñsio ad alcipiades quare vxorem xantippē iurgiosam retine ret in animo.

Medicorū rñsio aulicorū equi paratio nolens do verba sed res.

Notabilis rñsio publii q̄re vxorē pulchram / castā / et notabilē repudiaret.

¶ Aueri. xxx.

cessus subditorū. Refert itaq; potestatis istorum cohibere maliciam & eisdem de publico puidere vt omnis grassandi occasio subtrahatur. Quod etiam in iure romano antiquitus cautū est. Alioquin auctor videbitur maleficii q̄ pretermisso officio emē dare contēnit. His enī flagellis hominū/innocētūq; tortoribus/quo preclarior & potētior/eo plenior & p̄ciosior curia est. Frequēs etenim est/vt curia recipiat/vel faciat vitiosos. Ap̄d quos inualescit audācia delinquendi cum ex familiaritate potentū vitis indulgetur. Sed & de ante acta vita cuiusamq; frustra presumitur cum inter curiales vix possit innocētia retineri. Quis est enim cui virtutem nō excutiant curialium nuge? Quis est tantus/quis tam solidus: vt corrūpi non possit? Optimus est qui resistit diuitiis: qui validi?/qui corrūpitur minus. Nā vt sit virtus incolumis a curialiū via diuertēdū est. Prorinde quisquis hoc dixit esse pius. Vnde eleganter fons salmacis infamia molliciei infignis eidē compas. Vt enim in fabulis est vnda illius aspect? de cora est: gustu dulcis/suavis tactu/& oīm sensu vsu gratissima sed tāta molliciei ingrediētes eneruat: vt viris effeminatis/nobiliore adimat sexū/nec āte quisq; egreditur q̄ stupeat & doleat se mutatū esse in feminā. Aut enim cedens omnino sexus ī deteriorē degenerat/aut veteris dignitatis aliquo manēte vestigio hermafroditū induit qui quodā delinquētis nature ludibriosic vtriusq; sexus ostentat ymaginē: vt neutrius retineat v̄tate. Hac aut poetici nube figmēti nugarū curialiū representat imago/que viros abiecta v̄tute emolliunt/aut imagine retēta peruertunt. Qui curialium īeptias induit/& philosophi & boni viri officiū pollicetur: hermafroditus est/qui duro vultu & hispido muliebri deturpat venustate:& virū muliebribus polluit & incestat. Res siquidem monstruosa est philosophus curialis: & dū vtrūq; esse affectat/neutrū est: eo q̄ curia philosophiā excludit & ineptias curiales philosophus vsq; quaq; non recipit. Non tamen ad omnē curiam cōpatio trāsit/sed ad illam dūtaxat que insipientis distēperatur arbitrio. Qui enim sapiens est/nugas abigit/cōponit domū:& vniuersa illius subiicit rationi. Vt enī ait sapiētia que cōmunicatio sancto homini ad canē/aut luci ad tenebras. Omne aīal diligit sibi sibi:& oīs homo pximū suū? Oīs caro ad similitē sibi coniūgitur: & omnis homo sociabitur simili sibi. Si lupus agno aliquando communicauit/sic peccator iusto.

In aut. vt iudi. sine quoq; suff. §. 1. r. §. sic igit. et se. col. 4

Salmacis fons

Eccī. xii.

Roma. vi.